

Nr 3

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära och musikaliska verk.

Genom en den 7 december 1956 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 4, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära och musikaliska verk

Härigenom förordnas som följer.

Den uteslutande rätt som enligt lagen om rätt till litterära och musikaliska verk tillerkänts författare till sådant verk skall, i den mån rätten enligt bestämmelserna i nämnda lag skolat upphöra något av åren 1942—1961, gälla intill utgången av år 1962; dock skall vad nu sagts ej medföra förlängning av den skyddstid som anges i 32 § 1).

Vad i 30 § nämnda lag eller i författning, som utfärdats med stöd av samma paragraf, finnes föreskrivet om tillämpligheten av lagens bestämmelser skall gälla jämväl stadgandet i första stycket.

Genom denna lag upphäves lagen den 6 april 1951 (nr 170) om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära och musikaliska verk.

Bestämmelser om skyddstid i 1919 års författarlag

De nu gällande bestämmelserna om författares — varmed här avses även kompositörers — befogenheter återfinns i lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk. I 1 § uppräknas de verk som skyddas enligt lagen. Till dessa verk hör bland andra skrift, muntligt föredrag och musikaliskt verk. I 2 § angivas de huvudsakliga befogenheter som lagen förlämnar upphovsmannen till ett skyddat verk. Denne äger — med vissa inskränkningar som stadgas i lagen — uteslutande rätt att genom tryck, fotografi eller på annat sätt mångfaldiga sitt verk, att offentligen föredraga skrift eller muntligt föredrag, utföra musikaliskt verk eller uppföra dra-

matiskt eller mimiskt verk samt att medelst kinematografi offentligen framföra eller genom radio utsända sitt verk. Till mångfaldigande hänföres jämväl att överföra ett verk på mekaniskt tal- eller musikinstrument eller på vals, platta, band eller annan till dylikt instrument hörande inrättning. Där ett sålunda överfört verk genom instrumentet återgives, anses detta såsom föredragande eller utförande av verket. Enligt 3 § omfattar författares nu återgivna befogenheter jämväl verket i översättning eller bearbetning.

Regler om skyddstiden för författares rätt gives i 20—23 §§. I allmänhet varar skyddet intill 30 år efter författarens dödsår (20 §). Är flera gemensamt författare till ett verk, som ej består av självständiga bidrag från de särskilda medarbetarna, räknas tiden från den senast avlidne författarens dödsår (21 §). I fråga om anonyma och pseudonyma verk räknas tiden från det år då verket först offentliggjordes (22 §); härvid gäller särskilda regler för verk i flera avdelningar, vilka tillsammans bildar ett helt (23 §).

Departementschefen

Efter att ha redogjort för det pågående arbetet att reformera den upphovsmannarättsliga lagstiftningen och för de provisoriska skyddstidsbestämmelser som i avbidan på denna reform genomförts anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Zetterberg*, vid lagrådsremissen följande:

»Såsom förut framgått, är vår upphovsmannarättsliga lagstiftning för närvarande föremål för revision. En av de viktigaste frågorna härvid är om skyddstiden, som enligt nuvarande författarlag i princip är 30 år från upphovsmannens dödsår, bör förlängas till 50 år, vilken frist gäller i grannländerna och inom de flesta andra av Bernunionens medlemsstater. Reformarbetet, som tidigare beräknats vara slutfört före utgången av 1957, har av olika skäl fördröjts; auktorrättskommitténs betänkande har framlagts först innevarande år. Det fortsatta arbetet på reformen kommer att kräva ganska lång tid. Redan tidigare har statsmakterna i princip ställt sig på den ståndpunkten att man, till undvikande av rättsförluster för den händelse att 50-årstiden framdeles skulle antagas, bör under revisionsarbetet provisoriskt förlänga skyddstiden för litterära och musikaliska verk; genom successiva lagar 1942, 1946 och 1951 har tiden utsträckts med fem år varje gång. Sistnämnda lag har icke verkan längre än till 1957. Den bör därför ersättas med en ny lag om ytterligare utsträckning av skyddstiden.

Vad angår frågan med vilken tid förlängning bör ske är det med hänsyn till ämnets art och omfattning vanskligt att bedöma när förslag till ändrad lagstiftning på upphovsmannarättens område kan föreläggas riksdagen. Under remissbehandlingen av auktorrättskommitténs betänkande och handläggningen i departementet liksom under riksdagsbehandlingen kan uppkomma nya frågor, som gör det önskvärt att återknyta det nordiska samarbetet. Med hänsyn härtill synes man böra göra förlängningen för samma tid som vid de tidigare tillfällena, då frågan varit aktuell, nämligen 5 år. Den totala förlängningen kommer härvid att uppgå till högst

20 år, vilket innebär att de verk om vilka nu är fråga får högst 50-årig skyddstid.

Beträffande sedan detaljbestämmelserna i den nya lagen bör denna ses endast som en utsträckning av giltighetstiden för 1951 års lag och därför utformas i anslutning till denna.

I 1951 års lag undantages sådan skyddstid, som angives i 32 § 1) författarlagen. Därmed avses en förut berörd övergångsbestämmelse enligt vilken rätt att mångfaldiga vissa äldre verk — sådana som utgivits före den 1 januari 1920 — alltjämt, såsom enligt äldre rätt, gäller 50 år efter författarens dödsår. Denna skyddstid skall ej heller förlängas genom den nya lagen.

Vidare innehåller 1951 års lag en bestämmelse om tillämpning internationellt av den utsträckta skyddstiden. Principiellt gäller författarlagen (30 §) endast till förmån för verk av svensk medborgare samt verk som först utgivits i Sverige. Kungl. Maj:t har emellertid enligt lagen rätt att sluta avtal med annat land om ömsesidig tillämpning av den författarrättsliga lagstiftningen; Sveriges anslutning till Bernkonventionen innebär ett dylikt ömsesidigt avtal med övriga till konventionen anslutna länder. Enligt 1951 års lag gäller motsvarande även i fråga om den däri stadgade förlängningen av skyddstid. En föreskrift av samma innehåll bör upptagas i den nya lagen.

I 1951 års lagstiftningsärendet diskuterades huruvida bestämmelser borde givas om lagens inverkan på äldre överlåtelse av författarrätt; frågan var huruvida förlängningen av skyddstid borde komma överlåtaren eller förvärvaren tillgodo. Det ansågs emellertid böra överlämnas åt praxis att tolka förekommande avtal i detta hänseende. Den mera allmänna frågan huruvida överlåtelse av upphovsmannarätt bör innefatta en utvidgning av rätten som sker efter avtalets ingående är av invecklad natur, och vid reformen av upphovsmannarätten kan det visa sig att särskilda lagbestämmelser härom är behövliga. I förevarande mera begränsade sammanhang synes emellertid icke finnas anledning att i denna fråga intaga annan ståndpunkt än vid tillkomsten av 1951 års lag.

I sistnämnda lag finnes slutligen en från 1946 års lag hämtad övergångsbestämmelse, enligt vilken lagen ej har avseende å framförande av musikaliskt verk före den 1 januari 1947. Anledning att i den nya lagen återupprepa denna bestämmelse synes icke föreligga.»

Lagrådet

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet

I det arbete på en revision av den upphovsmannarättsliga lagstiftningen som sedan länge pågått har det framstått som en av de centrala frågorna att ta ställning till hur lång skyddstid en blivande lagstiftning skulle upp-

ställa. Redan tidigt synes man beträffande detta spörsmål ha som riktpunkt antagit, att den nu enligt lagen om rätt till litterära och musikaliska verk upprätthållna skyddstiden å 30 år skulle — bl. a. i syfte att på denna punkt nå nordisk rättsenhet — förlängas till 50 år. Denna ståndpunkt har också vidhållits i det nyligen avlämnade betänkandet med förslag till lagstiftning i ämnet. Då vid en oförmedlad övergång från 30-årig till 50-årig skyddstid skulle uppstå luckor i rättsskyddet, har genom vid olika tillfällen vidtagen provisorisk lagstiftning de skyddstider, som eljest skulle utgått under tiden från och med 1942, blivit förlängda och gäller nu, enligt den senast vidtagna tillfälliga förlängningen, intill utgången av innevarande år. Vid denna tidpunkt skulle, enligt vad man tidigare antagit, en ny lagstiftning om upphovsmannarätt ha trätt i kraft. Så upplyses nu ej kunna bli förhållandet och på grund härav föreslås, att 1951 års lag ersättes med ny tillfällig lagstiftning, som förlänger de skyddstider varom fråga är intill utgången av år 1962.

Statsmakterna har sålunda tidigare slagit in på vägen att i avbidan på en allmän lagrevision på förevarande område genom provisoriska lagstiftningsåtgärder förhindra rättsförluster för den händelse en 50-årig skyddstid skulle antagas. Det synes i nu förevarande läge vara anledning fullfölja den linjen genom ytterligare förlängning av gällande skyddstider. Genom propositionens förslag till tillfällig lagstiftning, vilket i sin utformning ansluter sig till 1951 års lag, kommer de verk varom fråga är att få en skyddstid om högst 50 år. Utskottet godtar detta men vill understryka, att härigenom icke tagits ställning till frågan om en allmän förlängning av skyddstiden för litterära och musikaliska verk.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att förevarande proposition, nr 4, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 12 februari 1957

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Ahlkvist, Branting, Lindblom, Per Olofsson, Lodenius, fru Wallentheim och herr Alexandersson;

från a n d r a kammaren: herrar Rylander, Landgren, Hedqvist, Gustafsson i Borås, fru Boman*, herrar Onsjö, Ekström och fru Lidman-Frostenson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.